

מפני סבות שאינן תלויות במערכת הסרה בחוברת זו המהלקה „על הפרק“.

ד"ר שמואל איזנשטדט.

הסתדרות צעירי הגולה.

א.

בראשית הופעתה היתה תנועת התחיה ככללה מפעל של צעירים, ויסודה היה מונח במהפכה הפנימית, הנפשית שנתחוללה בלב מעולי-הדור. כל אלה שנפשם הרעננה והערה לא נשתעבדה כולי להרגליהגלות, כל אלה שנשתמר בלכם ניצוץ אור מנשמתו השלמה של עם הפשו ולא השלימו עם הקפאון של ההרגשה הלאומית, יצאו אחרי תסיסה ארוכה והתלכדו יחדיו אלה – לשם שנוי הסביבה כולה, לשם בנין מרכז לאומי בארץ ישראל על יסודיהעבודה וכבוש הפרקע (בילוי); ואחר כך כשנתעמקה ההכרה הלאומית נתעוררה תנועה המכוונת כלפי הנוף עצמי עמוק ודק ולשם מלחמה רוחנית בעד ערכו היהדות (בני משה). הדור הישן שלא הרגיש וישל לא יכול היה להרגיש את פעמיהתחיה בתוך אותם זעועי-אבחיות, התקומם עפיו דרכו ונלחם בטכטיסים שלו וידגיש את הבנת-היהדות המיוחדת, ואת המשמרות הקיצונית, ששטמה במשך הרבה דורות תרים. נגד טמיעת האומה, – ותהי מלחמת דעות נטושה ולא רק מלחמת-דעות לבד... וכשעברו הימים ותמלחמה בשדה המערכה נשתתסה, והגיע רגע מוכשר להסתכלות שלווה ושקטה, הכרנו, כי יפה היה כחם של שני הצדדים הלוחמים, וכי רק מתוך מלחמתם נתבשלה ונכבעה סינתזה נכונה, ירושה רוחנית לימים הבאים. המשמרות הקיצונית של הדור הישן והשאיפה הנפרזה לחרוש ולתקון של ראשוני תנועת-התחיה, נתמוגו ביהד והכניסו לתוך התנועה הלאומית מקוריות עמוקה מצד אחד ורעננות מצד שני; ומצד זה, שבא מתוך המלחמה, ניוונה התנועה במשך עשר שנים וחזתמו נטבע על הסתדרות התחיה כגולה ועל עבודת הגאולה בארץ ישראל.

וכך פסקה המלחמה לזמן. הרעיון של חבת ציון נעשה לדרך כבושה לרבים, פרוצופה ההיסטורי נקבע והרגלים היו לה ואופטיהעבודה נכתמנו לה, צרים ומצומצמים לגבנו, אבל בהירים ושלמים לגבה. היא לא נתלבטה עדיין בשאלות החברותיות, הכרוכות בישוב הארץ, היציאה מן הגולה היתה כשבילה בעיסרה שינוי מסום לבד, סניתי-הארץ ונאותה עוד היו כשבילה שני מושגים נרפים, אחרי המהפכה שחוללו, הביוליים ובני משה כאילו ספאה שוב המחשבה הלאומית. כאמצע שנות הששים

למספרנו השתררה הדממה הגדולה בתוך תנועת התחיה; ליליענבלום המתפרץ והלוחם הגדול בתקופתו הראשונה שמש עכשו בתור מזכיר הועד לחובבי ציון והיה שקוע בעבודה היומיומית. אחד העם, הארי בחכורת, בני משה נעשה לכה כמעט בודד בזמנו, המניע את המחשבה העברית, אבל הוא עמד כבר בצדי רשות-הרבים של התנועה כמסתכל וצופה. הספרות היתה עניה ודלה בצבעים וגונים, השירה של תקופת ההשכלה המהירה ועוקרת נפסקה, ויהודה לייב גורדון שלא ראה את הנולד, חשב את עצמי, לאחרון במשוררי יהודה. שירת תחיה אמיצה, מלאת הוד ועוז, אהבת הטבע וצמאון לשלמות, שירה מלאה הרגשה עמוקה של קרעיה-הלב וסתירות-הנפש טרם באה. היים נחמן ביאליק עוד טרם נתגלה ונשמתו עוד ינקה מזהר המסורת כפנת בית המדרש. העבודה הצבורית בגולה נצטמצמה בגדר הצדקה: צדקה מצד ישראל וצדקה מצד הממשלה, ולא היתה לה סיסמא ותכנית כללית, ובארץ ישראל עצמה התנהלה עבודה פעוטה ודלה, חסרת-דם וכבוד לאומי, ומעשיהם של עובדי אדמת-ישראל ברובם לא היו מכוונים כלל כלפי התחיה וכבוש הארץ. וכמו שהיו דנים זקני הדור בשעת הופעתה של חבת ציון, כן דנו עכשיו חובבי ציון בעצמם על המצב בעינים סמויות, הכל היה בעיניהם טוב ויפה ולא הכירו את הצורך בתקונים ובשנויים יסודיים ופנימיים. אבל המשנים והמתקנים כבר היו בכח, ורק טרם נתלכדו ונתגלו בפועל; כוונא באגודת קדימה כבר היה סמודנש צעיר, בעל לב הוגה ועינים חולמות, אשר צריך היה לפתוח בקרוב את פרשת-הציונות הגדולה. הציונות המדינית של הס וואליפנט, והציונות הרוחנית של יהואל מיכל פינס, משה לייב ליליענבלום ואחד העם יצאו כבר מחוץ לתחומה המצומצם של חבת ציון ושמשו ארג המסכת לחוליה חדשה, אבל איש טרם ידע לקבוע את צירופם, לא נקבעו עדיין סיסמות ברורות, שיכבשו את הלבבות, אשר חבת ציון היתה צרה כשבילם.

והנה בא הרצל ורקם את הלום הפו שלו: "מדינת היהודים, והבליט בעצמו ובספרו את פרצופו של העברי הצעיר, החפשי, הגאוני, המעריך ומכבד את עצמו, הוא בא וקבע את תכונתו המדינית של רעיון התחיה וישקף על היהדות העולמית כעל צבא-העתיד של התנועה. הוא קבע את פרצוף הרעיון הציוני, את "התורה שבכתב" שלו, ואחריו כאו הקונגרסים והספרות הציונות, שינסו מתוך העם ומתוך העבר הלאומי ונעשו מעכשיו לתורה שבעל פה של הציונות, המכניסה נימים וגונים חדשים בכל יום אל תוך מערכת המחשבות וההרגשות המתרחבת. הציונות היתה ביהוסה אל חבת ציון תנועה מתקדמת וצעירה, תנועה לוחמת גאה, ואם חבת ציון לא נשארה מחוצה לציונות ובחרה לעצמה להלחם בה מתוכה, הרי זה רק בשביל שהציונות שבאה בפסיעת ענק, סחפה אחריה את רובו המכריע של חובבי ציון, שטפה את כל עמדותיהם הרופפות, כי כנהוג בכל תנועה עברית במזרח אירופא לא היתה גם לחבת ציון הסתדרות שלמה ומוצקה, והרי עבודתה נצטמצמה באותו חלק של אירופא. הציונות אחתה בפעם הראשונה את קרע-היהדות העולמית ותגשר את גבוליה-הארצות ואת חלקיה-היבשה.

ושוב מתחילה מלחמה; מלחמת-בנין, שהיא מזוהה את עורקי-העם שהיו קפואים ומחנכת אותו לאזרח עברי, בעל הכרה והרגשה של בן עם חי. ואותה מלחמה, שהיתה עתידה להרחיב ולהעשיר, לשנות ולמלא את הציונות, מתנהלת מעכשיו בשני אנשים. מצד אחד, מלחמה כלפי-הווי, כלפי ההתבוללות והכערות, מלחמה המבצרת ומטהרת את הנפש, ומצד שני, מלחמה כלפי פנים, המרחיבה והמסירה את המחשבה הלאומית; הציונות המדינית, המעשית והרוחנית נתקלות זו בזו ולוחמות זו בזו; העבודה בהנהגה כגוניה השונים. כבוש ההוללות, והעבודה התרבותית נעשית לנקודות מרכזיות, שבהן מסתערת מלחמתה המחנות; ומקומו של כל אחד מענפי-העבודה במערכת התנועה הולך ונקבע מתוך מלחמה מקיפה וסוערת. מפלגות נוצרות בתוך הציונות לשם מלחמה ביסוד זה או אחר, ואחרי מלאן את תפקידן הן מתפוררות בתוך התנועה כמשברי ים אחרי עבר הסעי, והתנועה מתמלאת מהורבן. — והמלחמה היותר מקיפה, שהתהוללה בציונות היתה המלחמה בעד הארץ. לטן העת שבו נחרבה ארצנו ועד עכשיו לא הודעוץ הלב העברי עד יסודו, כביום שהפצו לקרוע את הקשר בין עם ישראל ובין ארץ ישראל. כאן התאחדו כבר זקן וצעיר, כאן הראתה המסורת ההיסטורית את כל כוחה הפלאי, וכל מי שכפר בעיקר צריך היה לעקור את רגלו מן המהנה, כאן לא היה כבר מקום לפשרה ולסנתיזה. — ואחרי הנתוח הקשה נתמלא כפלים הסרוגה של התנועה; אותה מלחמה רכזה בכח את כל הלבבות סביבות אוצר התמדה והגאון ואחרי המונגרם של ככיה ופרוד צריך היה לבוא קונגרס של נחמה שלמה, שבו נקבעה העבודה בארץ ישראל במרכזו של התנועה. כך הלכה המלחמה והתהוללה בתנועת התחיה וסביבה שנים רבות, הלכה ומשכד כוחות רעננים אל המערכה, הפרתה את לבם וארגה את נפשם במסכת התחיה.

